

Vzhledem k šíři záběru (a tato šíře je jedním z hlavních přínosů knihy!) zůstaly některé problémy pojednány příliš zkratkovitě. To se týká např. manuálníku Mikuláše z Kozlů; Voleková nezna německé práce (Werner Bein, Deneckovo heslo z *Verfasserlexikon* aj.), a tak její kritika „moderní odborné literatury“, která prý nezmínila české glosy v latinsko-německém glosáři (s. 53), působí paušálně a nespravedlivě. Za příliš zkreslující považují tezi ze s. 188, že základem literární tvorby středověku je *imitatio a aemulatio*. Takové tvrzení je rovnou měrou působivé jako problematické: vždyt stejně dobře lze charakterizovat i literární tvorbu po-moderní – stojící už ovšem mimo rámec tradiční poetiky a rétoriky. Předně však: Anežka Vidmanová, z jejíž popularizační práce ona formulace pochází a na niž Voleková odkazuje, měla na mysli pouze středověkou *latin-skou* literaturu.

Při velkém množství materiálu, který Voleková shromáždila, srovnala a popsalala, není divu, že jí něco ze sekundární literatury (případně i edic) uniklo: M. Šváb určil už v roce 1963, že tzv. *Glosy vídeňské* glosují část díla Alexandra Neckama *De nominibus untensilium* (srov. autorčino váhání na s. 31, pozn. 62). Rukopisem z Vyššího Brodu č. 49 se zabývali Anděla Fialová a Josef Hejnic, kteří také zveřejnili edici vyšnobrodského latinsko-českého slovníčku (Listy filologické 97, 1974). Výklad o prvních tištěných slovnících (s. 324–325) lze doplnit závěry ze studie H. Klatteho (2010), který sleduje genealogii nejstarších tištěných slovníků a konverzačních příruček spojených s českými zeměmi.

Ignác Jan Hanuš před 150 lety poznamenal, že evidence českých středověkých slovníčků nebude pro jejich množství nikdy dokonána. Zásluhou Kateřiny Volekové máme po různých náběžích a cenných průpravných pracích Václava Flajšhase, Bohumila Ryby a dalších poprvé k dispozici ucelené a podrobné pojednání o staročeské lexi-kografické produkci, doplněné řadou ukázek.

JAKUB SICHÁLEK

Jeden den ve středověku, edd. Martin NODL – Petr SOMMER, Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2014

216 s., ISBN 978-80-7422-356-3

Útlý jubilejní sborník váže nápad zachytit jeden den v životě středověkého člověka různého společenského či profesního zaměření. Zajímavá idea odráží příhodně jeden z mnoha zájmů oslavence,

Františka Šmahela, který se jej dotknul nejenom jako autor, ale i jako editor např. v rámci souboru *Člověk českého středověku*. Přestože shromážděné texty spojuje jednotná myšlenka, jednáť autorů, kteří se na sborníku podíleli, zvolilo krajně odlišné strategie, aby svého cíle dosáhli.

Většina textů nabízí spíše než shrnutí jednoho konkrétního dne z pohledu jednoho konkrétního člověka syntetizující, er-formou psaný nástin života v určitém společenském prostředí, a to často v perspektivě jednoho roku, nikoli dne (jak se žilo na vesnici; jak probíhala stavba; jak se odehrávala politická rokování), a to s chronologickým přesahem. Konkrétní osoba se pak mihne jen na začátku vyprávění a stává se zámkou, a nikoli ústřední osou vypravování. Dobře to ukazuje např. příspěvek jednoho z redaktorů, Martina Nodla. Ten nakonec pozornost věnuje nikoli Jakubovi ze Soběslavi, v onen den zvolenému rektorovi, ale vzpomínkám Jana Ondřeje, řečeného Šindel, na působení Jana Husa a na události okolo vydání kutnohorského dekretu – téma sborníku se tak stává pouhou zámkou pro návrat k tématu nedávno opuštěnému. Jen částečně se konkrétní osoby objevují i v textu Pavliny Rychterové, která nabízí komparaci ideálu manželství ve středověku a dnes a dospívá k závěru, že rozdíl jsou (na rozdíl od praxe) menší, než bychom čekali. Podobně bychom mohli pokračovat.

Výjimkou jsou příspěvky Josefa Žemličky a Martina Wihody, které nerezignovaly na beletristické podání. Prostřednictvím žánru povídky v ich-formě autoři nabídli fiktivní příběhy dvou mužů, drobného šlechtice ze Slánska při návštěvě města Slaný a prokurátora vratislavského biskupa při vizitaci hradu Kaltenštejna. Ačkoli nerezignovali na věrnost reáliím, nebáli se odpoutat od řeči pramenů. Místo popisu a analýzy nabídli svěbytný příběh, kde před námi důležité informace defilují jako před čtenáři středověkých traktátů o cvičení paměti, tj. osmyslněny zasazením do kostry fiktivního putování.

Že jsou někdy zastoupena prostředí velmi speciální (stavební huť), zatímco chybí zachycení podstatnějších fenoménů (měšťan, klerik), nejspíše vyplývá z charakteru sborníku, který chce být primárně „festschriftem“, a výběr disciplinovaných přispěvatelů tak dostal přednost před reprezentativností a uceleností konceptu. Přes značné rozdíly shromážděné příspěvky zaujmou, poučí a adresáta jistě potěšily. Co více si od rozsahem nevelkého jubilejního sborníku přát?

DAVID KALHOUS